



entrevista

Ha estat cap d'informació internacional de Televisió de Catalunya i comentarista a TV3 i Catalunya Ràdio. Nascut a Girona (1949), és llicenciat en Dret i en Ciències de la Informació per la Universitat Autònoma de Barcelona. La seva experiència en la política internacional es remunta al 1976. Ha fet de corresponsal per a *La Vanguardia* al Líban i a Israel, a Roma i al Vaticà, i a Londres. Es va incorporar a TV3 el 1984 i en va ser el primer delegat a Madrid i a Washington, durant el final de la presidència de Ronald Reagan i l'inici de la de George Bush. Després de ser el cap d'Actualitats de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió i de dirigir la secció d'Informació Internacional, va exercir una corresponsalia europea a TV3 a Brussel·les i a Berlín fins al 2011. Ha publicat *Afers (no tan) estrangers* (2008), *Quatre vies per a la independència: Estònia, Letònia, Eslovàquia i Eslovènia* (2013) i *La via alemanya* (2014). Aquest últim llibre és fruit d'un apassionant viatge per la conca del riu Elba per conèixer les arrels i els valors luterans dels alemanys de l'Est.

Martí Anglada i Birulés

JOSEP MARTINOY > TEXT

CLAUDI VALENTÍ > FOTOS

S'ha criticat molt Merkel per les retallades, però potser els ciutadans hauríem de qüestionar més els nostres polítics

El seu últim llibre, *La via alemanya*, és la crònica d'un viatge a les arrels més profundes d'una part d'Alemanya. Com va sorgir aquesta idea i què buscava?

—M'interessava parlar dels valors importants a Alemanya, sobretot dels luterans. Un viatge tranquil, visitant els petits pobles de la conca de l'Elba, era una bona opció per comprendre aquests valors. A Alemanya, la conca del Rin és catòlica, i la de l'Elba, luterana. Quan, el 1990, es va reunificar el país, els alemanys de l'est, els de la zona luterana, van agafar més pes. El canceller Otto von Bismarck (1815-1898), considerat el creador de l'Alemanya moderna, era luterà; i l'actual cancellera, Angela Merkel, és filla d'un pastor luterà, tot i que va néixer el 1954 a Hamburg, a la part de la República Federal. El seu pare va anar de la RFA a la República Democràtica quan ella era petita. Els luterans sempre han considerat Alemanya com un sol país. La unificació alemanya és, per exemple, un valor luterà. De fet, Martin Luter (1483-1546) va

ser l'impulsor de l'estandardització de la llengua alemanya quan va traduir la Bíblia. La importància d'aquest personatge va fer que amb l'editorial Brau decidíssim que per explicar aquests valors intrínsecs dels alemanys el millor era presentar-ho en forma de viatge, des de Leipzig a Hamburg, tot seguint la conca fluvial de l'Elba.

—**Ens pot recordar per què Luter és una peça clau de la cultura alemanya?**

—Luter va ser un teòleg que era monjo catòlic agustiniana. Ell va iniciar la reforma religiosa a Alemanya. Volia que l'Església catòlica tornés als ensenyaments originals de la Bíblia, i va impulsar una reestructuració de les esglésies cristianes a Europa, cosa que va propiciar la reforma protestant. Enfrontat amb el Vaticà per les seves discrepàncies, el papa Lleó X, el 1518, el va declarar herege, i d'aquí sorgeix el protestantisme luterà. Com deia, va unificar la llengua, però la seva petja va ser molt important en l'economia i la societat alemanya en general.

—**El seu interès per Alemanya ve de la seva etapa de corresponsal?**

—Sempre m'havia interessat. Entre el 2009 i el 2011 vaig fer de corresponsal entre Brussel·les i Berlín, i bàsicament coneixia les grans ciutats alemanyes, però no les zones més rurals. Quan hi havia eleccions als *Länder* anava a cobrir-les informativament, però no visitava els poblets. A Alemanya hi ha un 30 % de catòlics, situats més a la zona occidental; un 30 % de luterans, a l'est; i un 40 % de la població que es declara agnòstica. Però els valors luterans són els que imperen. Sempre m'havia quedat amb les ganes de saber per què. Tenia la curiositat d'aprofundir-hi, i sabia que les viles, en aquest sentit, sempre són més transparents que les ciutats.

—**Quins són aquests valors luterans?**

—Doncs mira, l'esforç, l'estalvi, l'austeritat i, sobretot, la màxima qualitat dels productes que produeixen. Aquests valors estan estesos per tot el país. Sempre he mirat Alemanya amb curiositat per això. Vaig estudiar alemany de gran, i hi he dedicat nou anys de la meua vida intentant tenir una mirada positiva per comprendre bé el país. També ho vaig fer durant els tres anys que vaig estar al Regne Unit o els quatre que em vaig passar de corresponsal als Estats Units.

—**Com va plantejar el viatge?**

—En dues etapes. Vaig començar a Dresden, a tocar la frontera amb la República Txeca, i vaig anar fent una gran retícula fins arribar a Hamburg, al nord. El sud-est alemany és poc conegut, però és una meravella, i hi vaig descobrir dues ciutats precioses. Al costat de la frontera polonesa, a la Saxònia, hi ha Görlitz, una autèntica meravella. Durant la II Guerra Mundial no va ser bombardejada i és molt recomanable de visitar, una preciositat. En la segona etapa vaig visitar la Baixa Saxònia. Prop d'Hamburg hi ha la ciutat de Lüneburg, que té una arquitectura d'estil holandès que és fantàstica. Era coneguda com la ciutat de la sal, perquè era el centre de comerç d'aquest



L'economia, per als alemanys, és una activitat moral, però aquest valor no és exportable

producte. Però el més interessant van ser aquests petits pobles on veus millor com és la vida al país.

—Pel que es veu, aquests valors luterans als alemanys no els han anat gens malament...

—No, els valors els han funcionat molt bé. Tenen una societat cohesionada i solidària. Els sindicats, per exemple, formen part dels consells d'administració de les empreses. L'economia no és una activitat mercantil, és una activitat moral. Si ho fas bé seràs pròsper. Si ho fas malament i t'arruïnes, ets culpable.

—Culpable perquè no et van bé els negocis... curiós.

—En alemany, la paraula *Schuld* tant significa «culpa» com «deute». Això és molt il·lustratiu. Per això deia que l'economia, per als alemanys, és una activitat moral. Però aquest valor no és exportable als països catòlics, ni als del Mediterrani, ni per suposat a la City de Londres. En l'economia hi ha dues formes de capitalisme: l'anglosaxó i el germànic. L'anglosaxó és el de la mà alçada, els brokers de la borsa comprant i venent accions de les empreses que busquen finançament. Qui posa diners a les empreses amb aquesta fórmula és anònim. No els importa d'on prové el finançament mentre aquest arribi. Enfront del capitalisme de mà alçada hi ha el germànic, de la mà estesa. Els alemanys busquen el finançament en els bancs. Volen saber qui els deixa els diners i ho tanquen amb una encaixada de mans. Volen conèixer qui els finança i d'on surten els diners. És evident que el model que ha triomfat al món és l'anglosaxó i no el germànic.

—Però a Alemanya també els va tocar la crisi. Van reaccionar més ràpid o ho van afrontar de manera diferent?

—Abans de la crisi financera hi va haver una crisi de competitivitat. Les empreses alemanyes van detectar que als països emergents es fabricava més barat i que les seves vendes queien. La diferència de preus va provocar una pèrdua de competitivitat i un augment de l'atur.



Durant el mandat del canceller de l'SPD Gerhard Schröder (1998-2005), l'atur a Alemanya va afectar cinc milions de persones. Però el 2002, mentre a la resta de la UE l'economia estava molt activada, a Alemanya es van fer reformes molt dures. Es va retallar en els beneficis de l'estat del benestar en sanitat, per exemple, i es va reduir la durada del subsidi d'atur. Això, a Schröder, li va costar la carrera política i va provocar una escissió del Partit Socialdemòcrata.

—D'aquí va sorgir la idea dels *minijobs*?

—Respecte als *minijobs*, en d'altres països dubto que funcionin, perquè estan pensats per a gent que o està a l'atur o ja està jubilada. Són treballs de tres o quatre hores setmanals, bàsicament per a assistència social o hostaleria. I no és tant pels diners que puguis guanyar sinó per la gimnàstica laboral que això com-

porta. Per cert, és obligatori acceptar el treball que et proposen si no vols perdre el subsidi. Molts pensionistes completament la seva pensió així. Però vaja, els alemanys no ho han volgut exportar. A part dels *minijobs*, a Alemanya es va crear el *Kurzarbeit* (el treball curt), que significa menys hores de feina i menys sou. L'Estat alemany ajuda les empreses per evitar acomiadaments. Les empreses alemanyes són molt contràries a fer fora treballadors perquè consideren que una vegada formats és un mal negoci acomiadar-los. L'acord es va fer entre govern, empreses i sindicats, perquè si hi ha un país on la paraula consens té sentit, aquest és Alemanya.

—Però alguns països sí que en parlen, dels *minijobs*...

—El concepte és diferent. Fora del món germànic el més habitual durant la crisi ha estat substituir els treballadors amb

Catalunya, en canvi, segurament és un dels llocs de tot Europa més acollidors amb els immigrants

contracte fix per temporals que cobren molt menys. Per als empresaris llatins o anglosaxons els *minijobs* són un altre concepte. Es busca més una substitució salvatge dels salaris. Però això a la llarga és perjudicial per a la mateixa economia capitalista: treballadors amb salaris molt més baixos significa una reducció important del consum.

—**Han tocat l'educació, també?**

—No, al contrari. Tenen una formació professional que vincula escola i empresa. Recuperen la idea que hi havia aquí de l'aprenent. Consideren que això fidelitza els treballadors amb l'empresa. Això també es va aconseguir amb el consens dels sindicats, i l'objectiu final és que els seus productes tinguin una altíssima qualitat. No se substitueix cap treballador que aporti qualitat al producte que es fabrica... ni els passa pel cap. Luter deia que no s'ha de posar aigua al vi, i per als alemanys, que han agafat això com un dels seus grans valors, el benefici és tan important com la qualitat del producte. El preu ha de ser equilibrat al producte que es fabrica.

—**I per això el govern alemany vol que tota la UE faci servir les seves fórmules, els seus valors?**

—La prioritat dels alemanys no és pas exportar principis, sinó objectius d'equilibri pressupostari. Els valors relacionats amb el rigor econòmic o laboral els han funcionat bé, i se n'han sortit. Respecte a la Unió Europea, diria que marquen més el rumb que el ritme.

—**Sí, però els polítics d'aquí ens venen que les retallades són ordres directes de la Comissió Europea i de la cancellera Merkel...**

—És veritat, s'ha criticat molt Angela Merkel per les retallades, però potser els ciutadans ens hauríem de queixar més dels nostres polítics, que han tret els diners dels sectors més sensibles de la població, com educació i sanitat. Ningú no ha parlat d'eliminar el Cos d'Advocats de l'Estat o de suprimir els registradors de la propietat, feina que podrien fer els notaris...

—**Escolti, que Mariano Rajoy és registrador de la propietat, i Soraya Sáenz de Santamaría és advocada de l'Estat...**

—No he agafat aquests exemples a l'atzar... El que vull dir és que el rigor econòmic és la direcció en la qual ha d'avançar Europa, però els ritmes interns d'Alemanya, de Bèlgica, de Finlàndia o de l'Estat espanyol són diferents. Però no s'ha obligat ningú a retallar coses en concret. A l'Estat espanyol, per exemple, s'ha decidit que les comunitats autònomes fossin les que retallessin, però aquesta ha estat una decisió del govern estatal i ho han repartit de manera molt poc equitativa. Els governants s'han escudat i acostumat a culpar a Brussel·les o a Alemanya de les xifres de dèficit.

—**Suposo, però, que alguna cosa també els deu fallar, als alemanys...**

—Per descomptat. No tot el que fa Alemanya està bé, ni molt bé. Saben que viuen en un món on predomina l'economia anglosaxona i tenen algun problema amb la immigració turca.

—**De quina mena?**

—Els immigrants que no han tingut sort tornen. El problema d'acollida no ho és tant amb les persones que provenen dels altres països de la UE sinó amb la forta immigració de kurds i turcs. Durant els anys seixanta, els alemanys van implantar la figura del treballador convidat, perquè el país necessitava molta mà d'obra, i ho entenien com a cosa passatgera. Llavors van arribar al país onades migratòries massives, bàsicament de Turquia. La comunitat turca de Kreuzberg, per exemple, està molt poc integrada. Reclamen ensenyament en turc perquè consideren que el seu futur és a Turquia i no a Alemanya. Hi ha certs recels entre immigrants turcs més partidaris d'integrar-se a la societat alemanya i aquells que no ho volen. I periòdicament apareixen brots de grups d'extrema dreta, força preocupants, hostils envers aquests immigrants.

—**Això també passa a d'altres països...**

—Sí, a França la societat és molt poc integradora amb els immigrants. D'aquí aquests barris marginals a les grans ciu-



Tot i que les coses han canviat en les últimes dècades, és veritat que hi ha uns quants valors que catalans i germànics han compartit



tats franceses. Catalunya, en canvi, segurament és un dels llocs de tot Europa més acollidors amb els immigrants.

—Tradicionalment, a Catalunya, algun d'aquests valors luterans que citava, com l'estalvi o la feina ben feta, també han estat molt arrelats. És coincidència?

—Bé, tot i que les coses han canviat en les últimes dècades, és veritat que hi ha uns quants valors que catalans i germànics han compartit. A Catalunya, la figura de l'hereu feia que la família estigués molt lligada a l'empresa. A Alemanya, l'empresa familiar té un pes semblant. Hi ha un altre element en comú. Històricament, Catalunya ha tendit a les fórmules de cristianisme oposades a Roma: càtars, heretges, hugonots (els calvinistes francesos) quan van ser perseguits van trobar acollida a Catalunya i a Alemanya. També hi ha influència del jansenisme, un moviment religiós creat per l'holandès Cornelius Jansen (1585-1638) i semblant al luteranisme, que destacava per damunt de tot els valors morals i humans. A Catalunya sempre hi ha hagut

una visió no dogmàtica de la doctrina emergent del Vaticà. Ha estat una Església diferent. Potser en això trobem aquests punts de connexió catalano-germànics. I sí que l'esforç i l'estalvi han estat molt de temps valors catalans intrínsecs, però l'austeritat potser ja no és tan catalana.

—Per aquestes similituds hi ha tantes multinacionals alemanyes a Catalunya?

—Pot ser. El 55 % de les empreses alemanyes de la península Ibèrica són entre Barcelona i Tarragona.

—Quina visió hi ha a Alemanya dels catalans i del seu procés d'independència?

—Respecte als catalans, és bona. Barcelona és un referent per a ells. El festival de Bayreuth, dedicat a la música de Richard Wagner, quan va complir el seu 200 aniversari només va fer una sortida. Saps a on? Al Liceu de Barcelona, una ciutat wagneriana per excel·lència. Respecte al procés sobiranista, els preocupa l'estabilitat de l'euro, sobretot pel deute públic espanyol. Però són

respectuosos. També és veritat que els economistes més rellevants alemanys veuen amb simpatia que sorgeixi un nou focus d'activitat al sud d'Europa. El cap de l'Institut Alemany de Política i Seguretat, Kai-Olaf Lang, va dir recentment a la cadena de televisió Deutsche Welle que si hi hagués una oferta d'una tercera via prou raonable el procés sobiranista podria trontollar. Però també va dir que la independència de Catalunya podria costar-li econòmicament menys a l'eurozona que no pas mantenint l'estatus quo actual. Molts economistes alemanys consideren que al sud d'Europa hi ha tres estats massa grans i junts: França, Espanya i Itàlia. Que algun d'aquests s'empetitís no els preocupa en excés. Però en general els alemanys a Catalunya es troben com a casa en moltes coses. I els mitjans de comunicació alemanys intenten ser molt objectius amb les reivindicacions catalanes, donen moltes dades i intenten ser freds i clars. Naturalment, això sovint fa que entenguin molt millor el perquè de la reivindicació.

Josep Martinoy és periodista.

El 55 % de les empreses alemanyes de la península Ibèrica són entre Barcelona i Tarragona